

קיצור הלכות יום הכיפורים

נערך ע"י הרב שלמה דנינו שליט"א
רב היישוב – יערה

זמני יום כיפור

15:00	מנחה ערב כיפור
17:59	תחילת הצום
18:00	לך א – לי
06:00	תפילת שחרית
15:15	תפילת מנחה
17:40	תפילת נעילה
18:48	צאת הצום
19:29	לשיטת ר"ת

מנהג כפרות

א. נהגו לעשות כפרות בערב יום הכיפורים. סדר העשייה: יקח כסף - 20 ש"ח ויסובב המעות מעל הראש, ויאמר הנוסח "זה כפרתך חליפתך תמורתך אלו המעות ילכו לצדקה ואת/ה תיכנס/י לחיים טובים ולשלום" ויעשה כן ג' פעמים, ולאחר שיעשה לעצמו, יעשה לכל אחד מבני ביתו. ולאחר מכן יש לתת את הכסף צדקה ללומדי תורה נזקקים.

הלכות ערב יום כיפור

- ב. ביום שלישי ערב יום כיפור, יש מצוה לאכול, ונהגו על פי הסוד לאכול חמש ארוחות, ולפחות ארוחה אחת תהיה עם פת, וכתוב "שכל האוכל בערב כיפור מעלה עליו הכתוב כאילו צם תשיעי ועשירי".
- ג. גם חולה ירבה לאכול בערב יום כיפור, כיון שעל ידי כך יאכל פחות ביום כיפור, שהרי מה שמותר לו לאכול זה רק המינימום ההכרחי. ועוד, שזה סעודה לכבוד היום שאי אפשר לו לעשות ביום עצמו.
- ד. מתפללים מנחה מבעוד יום, ומתוודים בתפילה, קודם סעודה מפסקת. ונהגו לעשות התרת נדרים בביהכ"נ.
- ה. יבקש סליחה ממי שפגע בו במשך השנה. ובפרט יש לאיש לבקש מאשתו, ואשה מבעלה, וכן ההורים מילדיהם.
- ו. הילדים יבקשו מחילה מהוריהם וינשקו את ידם, ויניחו ההורים ידיהם על ראש הבנים, ויברכו אותם ויתפללו עליהם.
- ז. עושין סעודה מפסקת קודם כניסת הצום, ויש לעשות ברכת המוציא על הלחם, ונהגו לטבול הפת בדבש או סוכר כבראש השנה.
- ח. יש לסיים את האכילה ביום שלישי מבעוד יום, לא יאחר מהשעה 17:59.
- ט. צריך להדליק נר נשמה מערב יום כיפור, כדי שיוכל לברך עליו בורא מאורי האש, בהבדלה במוצאי הצום.
- י. בכניסת הצום, בשעה 17:59 מדליקות הנשים נרות בביתם כמו בשבת, ומברכות "אשר קידשנו במצוותיו וצונו להדליק נר של יום הכיפורים".
- יא. אשה שמגיעה לבית הכנסת לתפילת "כל נדרי", אינה מברכת שהחיינו בהדלקת הנרות, כיון שיוצאת בברכת החזן, אך אם אינה באה לבית הכנסת תברך "שהחיינו" לאחר הדלקת הנרות, אך צריכה לחלוץ את נעלי העור קודם הברכה, כיון שבכך מקבלת עליה קדושת היום ונאסרת בכל חמשת העינויים.

הלכות יום הכיפורים

יב. חמישה דברים עיקריים אסורים מכניסת הצום ועד צאתו:

1. אכילה ושתייה - כלומר אין לטעום כלל שום דבר, מכניסת הצום ועד צאתו, ואף לצחצח שיניים בבוקר אסור.
2. נעילת הסנדל - אין לנעול מנעלים, או כפכפים, העשויים מעור. אלא רק משאר חומרים, כגון: גומי, בד, עץ וכדומה.
3. רחיצה - אין לרחוץ אפילו אצבע קטנה מגופו. ובטילת הידים, נוטל רק עד סוף האצבעות, ובבוקר מנקה עיניו במים שנשארו מרחיצת יד. ואם יש לו צואת העינויים, ודרכו לשטוף במים, מותר לשטוף את עיניו, ומ"מ אין לשטוף את כל פניו.
4. סיכה - אסור לסוך את הגוף בסבון, שמנים, קרמים וכיוצא בזה.
5. תשמיש המיטה - ביום זה, על האדם לפרוש מאשתו כבימי נידתה, ואף אין לישן באותה מיטה.

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל זטאתיכם לפני ה'

פרטי דינים בחמשת העינויים

יג. קטנים פחות מגיל תשע לא מתענים כלל. וקטנים שהגיעו לגיל חינוך מגיל תשע ומעלה מתענים תענית שעות, דהיינו אם רגיל לאכול בשעה שמונה בבוקר, יאכל בשעה תשע או עשר, וכך מוסיפים לו בכל שנה עוד שעה. ובגיל אחת עשרה לבת ובגיל שתיים עשרה לבן יתענו עד חצות היום. ועל הגדולים להשגיח על הקטנים שלא יתענו יותר מכפי כוחם. וטוב לעשות כמנהגו של מרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א, להכריז אחרי קריאת התורה בשחרית שכל אחד ידאג להאכיל את ילדיו שנמצאים עמו בביהכ"נ.

יד. נשים הרות ומניקות חייבות בצום, אלא אם כן יש הוראת רופא שחייבת לאכול, או לשתות, שאז יש להיוועץ עם רב קודם התענית איך לעשות זאת.

טו. חולה שעל פי רופא נאמן חייב לאכול, אסור לו לצום, ועושה מצוה כשאוכל. וייוועץ עם רב קודם התענית איך לאכול.

טז. חולה או קטן שאוכל ביום הכפורים, נוטל את ידיו כרגיל עד הפרק, ובברכת המזון אומר יעלה ויבוא "ביום הכפורים הזה ביום סליחת העון הזה".

יז. תינוק שהתלכלך, מותר לשוטפו כדי לנקות את גופו, וכן גדול שנתלכלך, מותר לנקות במים מקום הלכלוך.

דיני תפילות היום

יח. מצוה על כל אחד ואחת מישראל לומר וידוי ביום הכפורים, ולחזור בתשובה, כי אין יום הכפורים מכפר אלא לשבים בתשובה. ולכן על כל אחד להתוודות לפחות פעם אחת ביום הכיפורים.

יט. מי שאשתו לא יכולה לבא לבית הכנסת, מחמת שמטופלת בילדים וכדומה, או חולה שלא יכול להגיע לבית הכנסת, יראו להם במחזור של יום הכפורים היכן כתוב הוידוי, כדי שיאמרו לפחות פעם אחת וידוי במהלך יום הכפורים.

כ. בליל יום הכיפורים ויומו אומרים 26 פעמים "ויעבור" בסליחות, כמנין שם ה' ברוך הוא, 5 בליל כיפורים, 5 בשחרית, 7 במוסף, 6 במנחה, ו-3 בנעילה.

כא. בליל כיפורים ויומו אומרים עשר פעמים וידוי, כנגד עשר פעמים שהיה כהן גדול מזכיר שם ה' בוידוי של יום הכיפורים.

כב. בשעת הוידוי, צריך האדם להתחרט על מעשיו, ויקבל על עצמו שלא לעשות כן עוד, וירבה בבכייה ובדמע.

כג. בבוקר יום הכיפורים, אומרים את כל ברכות השחר, ונהגו לברך אף ברכת "שעשה לי כל צרכי".

כד. על פי הזוהר הקדוש יש מעלה גדולה ומיוחדת לקריאת התורה של יום הכיפורים, ולכן יש לדקדק ולהאזין היטב לקריאת התורה, וכן ידקדקו שהבעל קורא יהיה היותר ירא שמים.

כה. בתפילת מוסף בחזרת השליח ציבור, אומרים את "סדר עבודת יום הכיפורים", ויש להשתדל ללמוד לפני יום כיפור את סדר העבודה, ובפרט על השליח ציבור, כיון שהוא צריך לכוון בזה היטב, להוציא את הקהל ידי חובה.

כו. בסדר העבודה כשמגיע החזן לפיסקא של "והכהנים והעם", ואומר: "שהיו כורעים ומשתחווים ונופלים על פניהם ואומרים", על כל המתפללים לכוון ולהשתחוות, וצריכים לפרוס שטיחים ומחצלאות כדי שלא יכרעו על הרצפה. ואם אין לו שטיח או מחצלת יפרוס טליתו ויכרע.

כז. את העמידה של תפלת נעילה מתחילים חצי שעה בדיוק לפני השקיעה, דהיינו בשעה 17:47 ועל השליח צבור לכלכל צעדיו במשפט ולהזדרז, כדי שישפיק להגיע לברכת כהנים לפני השקיעה.

כח. אם הגיע לברכת כהנים לאחר השקיעה בשעה 18:17, בדיעבד יכולים לומר ברכת כהנים עד השעה 18:30.

כט. חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, ומאחר שיום הכפורים אסור באכילה ושתיה, וחסר לנו הרבה ברכות, לכן טוב להכין מערב יום הכפורים בשמים לברך עליהם, על לימון ברכת "הנותן ריח טוב בפירות". ועל הדסים/שיבה/לואיזה/רוזמרין ברכת "בורא עצי בשמים", ונענע ברכת "בורא עשבי בשמים", ומי בושם ברכת "בורא מיני בשמים". ואפשר לברך ברכות אלו כמה פעמים ביום, בבית, ובבית הכנסת, כל שהסיח דעתו מהם. וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו.

הלכות מוצאי יום הכיפורים

ל. צאת הצום הוא עשרים דקות לאחר השקיעה, דהיינו בשעה 18:37, ועל הש"צ להשתדל לתקוע את התקיעות של מוצאי כיפור בשעה זו, ולא להקדים, שתקיעות אלו מבשרות על צאת הצום, ויש אנשים ונשים שעניניהם נשואות לתקיעות אלו.

לא. ראוי ונכון להשתדל ולהמתין ולא לעשות מלאכה, ולא לאכול ולשתות עד זמן רבינו תם, דהיינו בשעה 19:29. וכל זה לאדם בריא וחזק, אבל אנשים חלשים וכן נשים מעוברות ומניקות לא יחמירו, אלא יפתחו את הצום מיד לאחר עשרים דקות מהשקיעה.

לב. בהבדלה יברך על הכוס ברכת בורא פרי הגפן, וברכת בורא מאורי האש, וברכת המבדיל בין קודש לחול.

לג. ברכת בורא מאורי האש מברכים רק על נר שדלק מערב יום הכפורים, ואם אין לו נר שדלק מערב כיפור, יבדיל בלא ברכת "מאורי האש".